

Uporaba transkripata u disciplinskom postupku protiv policijskih službenika

*Damir Juras**

UDK 351.741
35.083.1

Stručni rad (professional paper)

Primljeno 2. 6. 2008.

Prihvaćeno 15. 9. 2008.

Autor u tekstu iznosi osobna stajališta o zakonskoj valjanosti uporabe transkripata, pribavljenih posebnim izvidima kaznenih djela, u disciplinskim postupcima protiv policijskih službenika. Analizirajući zakonske propise i praksu Upravnog, Vrhovnog i Ustavnog suda, uz naglašavanje uloge policije i policijskih službenika u borbi protiv kriminala, autor ističe da je potrebno i zakonito u disciplinskim postupcima protiv policijskih službenika, koji se vode prema pravilima upravnog postupka, kao dokaz koristiti se navedenim transkriptima, neovisno o tome jesu li oni istovremeno zakonit dokaz u kaznenom postupku ili je riječ o »nalazima« koji imaju samo spoznajnu vrijednost odnosno snagu »policijskog« (neformalnog) dokaza.

Ključne riječi: disciplinski postupak, policijski službenik, posebni izvidi, transkripti, upravni postupak

* Mr. sc. Damir Juras, voditelj Odsjeka prvostupanjskog disciplinskog sudovanja Ministarstva unutarnjih poslova u Splitu (head of the Subdepartment for First Instance Disciplinary Procedures, Ministry of Internal Affairs, Splitsko-Dalmatinska Police Department)

I. Uvod

Posebni izvidi kaznenih djela privremenim ograničenjem ustavnih prava i sloboda (čl. 180.–183. Zakona o kaznenom postupku)¹ poduzimaju se samo ako nema mogućnosti da se provedu opći izvidi kaznenih djela (čl. 177. ZKP-a) ili je poduzimanje općih izvida povezano s nerazmjernim teškoćama. U takvom slučaju, kod najtežih kaznenih djela, istražni sudac, na zahtjev državnog odvjetnika, može odrediti posebne mjere kojima se privremeno ograničavaju ustavna prava i slobode² protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama počinila ili s drugim osobama sudjelovala u kaznenom djelu iz kataloga u članku 181. ZKP-a.³ Kao jednu od sedam skupina posebnih izvida (čl. 180. st. 1. t. 1. do 6. i čl. 183.) Zakon predviđa nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora odnosno sredstava za tehničko komuniciranje na daljinu (čl. 180. st. 1. t. 1.). Nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i komunikacija na daljinu drugim sredstvima sastoji se u »presretanju« komunikacijskih poruka, a ono se pak sastoji u tajnom nadzoru i/ili snimanju razgovora koji se vode sredstvima komunikacije na daljinu.⁴ Tehničke snimke, isprave i predmeti pribavljeni pod

¹ Poblize o posebnim izvidima kaznenih djela Krapac, 2003: 198–212; Pavišić, 2005: 250–263; Veić, 1996.

² Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda regulirana je čl. 14.–69. Ustava Republike Hrvatske.

³ »Mjere iz čl. 180. ovoga Zakona mogu se odrediti za kaznena djela:

1. protiv Republike Hrvatske (glava XII), protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (glava XIII), protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (glava XIV) počinjena na štetu djece ili maloljetnika i protiv oružanih snaga Republike Hrvatske (glava XXVI) za koja je propisana kazna od 5 ili više godina zatvora;

2. ubojstva (čl. 90.), otmice (čl. 125.), podvođenja (čl. 195.), dječje pornografije na računalnom sustavu ili mreži (čl. 197.a), razbojništva s teškim posljedicama (čl. 218.), povrede tajnosti, cjelovitosti i dostupnosti računalnih podataka, programa ili sustava (čl. 223.), računalnog krivotvorenja (čl. 223.a.), računalne prijevare (čl. 224.a), iznude (čl. 234.), ucjene (čl. 235.), teških kaznenih djela protiv opće sigurnosti (čl. 271.), krivotvorenja novca (čl. 274.), prikrivanja protuzakonito dobivenog novca (čl. 279.), primanja mita u gospodarskom poslovanju (čl. 294.a), davanja mita u gospodarskom poslovanju (čl. 294.b), izbjegavanja carinskog nadzora (čl. 298.), sprječavanja dokazivanja (čl. 304.), prisile prema pravosudnom dužnosniku (čl. 309.), udruživanja za počinjenje kaznenog djela (čl. 333.), kao i za kaznena djela koja je počinila ta grupa ili zločinačka organizacija u stjecaju, nedopuštenog držanja oružja i eksplozivnih tvari (čl. 335.), zlorabe položaja i ovlasti (čl. 337.), zlorabe u obavljanju dužnosti državne vlasti (čl. 338.), protuzakonitog posredovanja (čl. 343.), primanja mita (čl. 347.) i davanja mita (čl. 348.);

3. za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora.«

⁴ Telekomunikacijski uređaj je, u smislu čl. 7. Zakona o telekomunikacijama, žičani, radijski, svjetlosni ili drugi elektromagnetski uređaj za prijenos, odašiljanje i prijam znakova, signala, pisanog teksta, slika i zvukova ili priopćenja bilo koje prirode.

uvjetima i na način iz čl. 180. st. 1. t. 1., 2., 3., 5. i 6. i čl. 182. mogu se upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku (čl. 180.a ZKP-a).

Posebni izvidi mogu biti, a u praksi su i bili, određeni prema policijskim službenicima⁵ ili pak sadržaj razgovora policijskog službenika može biti evidentiran zbog komunikacije policijskog službenika s osobom prema kojoj su ti izvidi određeni odnosno nadzirana komunikacija drugih osoba može upućivati na nezakonito postupanje policijskog službenika.

Upravni sud u svojoj presudi Us-7932/2004-4, polazeći od društvenog značenja funkcije što je obavlja MUP, ocijenio je da su tretman ovlaštenih službenih osoba u MUP-u, njihova prava i obveze drukčiji od onih za ostale državne službenike te je naveo da je posao ovlaštene službene osobe ne samo služba već životno opredjeljenje koje traži pouzdanu i visoko moralnu osobu koja čitav život štiti zakon.⁶

Ovim radom želi se pokazati zakonska utemeljenost i uvjeti pod kojima se rezultati posebnih izvida, normiranih čl. 180. st. 1. t.1. ZKP-a, mogu koristiti izvan okvira kaznenog postupka odnosno u disciplinskom postupku protiv policijskih službenika. Navedena stajališta u bitnome važe i za korištenje transkripata nastalih u provedbi posebnih izvida reguliranih čl. 180. st. 1. t. 2. i 3. ZKP-a.

II. Dokazna sredstva u upravnom postupku

Disciplinski postupak protiv državnih službenika, uključujući i policijske službenike, vodi se prema postupovnim odredbama Zakona o općem upravnom postupku (ZOUP) (čl. 102. Zakona o državnim službenicima, ZDS). Stupanjem na snagu ZDS-a odstupilo se od dugogodišnje regulative prema kojoj se disciplinski postupak protiv državnih službenika vodio uz odgovarajuću primjenu odredbi ZKP-a. Čl. 159. ZOUP-a propisuje da će se kao dokazno sredstvo upotrijebiti sve što je podesno za utvrđivanje

⁵ Zakon o policiji, čl. 3. st. 2. u svezi sa st. 1. t. 3. i 4., propisao je policijskim službenicima kao poslove: sprečavanje i otkrivanje kaznenih djela, prijestupa i prekršaja te traganje za počiniteljima kaznenih djela, prijestupa i prekršaja i njihovo dovođenje nadležnim tijelima, dok je ZKP policijskim službenicima dao najvažniju ulogu u pretkaznenom postupku (glava XVI. ZKP-a), pa je sudjelovanje policijskih službenika u nezakonitim radnjama najteži udarac borbi državnog aparata protiv kriminala i korupcije odnosno eliminiranje nečasnih policijskih službenika preduvjet je uspješnog policijskog rada.

⁶ Na isti način Sud se očitovao i u presudi Us-4587/2004-4 od 2. rujna 2004. Sve presude Upravnog suda (Us) citirane u ovom radu donesene su na tužbe policijskih službenika protiv odluka disciplinskih sudova MUP-a.

stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju, pa se kao primjeri navode: isprave odnosno mikrofilmske kopije isprava ili reprodukcije tih kopija, svjedoci, izjave stranke, vještaci, uvidaj.⁷ U upravnom su postupku, načelno, svi dokazi izjednačeni (nema stupnjevanja dokaza), s time da dokaznu snagu svakog pojedinog dokaza utvrđuje službena osoba koja vodi postupak prema svom uvjerenju, na temelju savjesne i brižljive ocjene (čl. 9. ZOUP-a).⁸ Stoga nema zapreke da se kao dokaz uporabe i pismena o istom događaju sastavljena pred drugim tijelima državne uprave ili sudbenim tijelima.

III. Transkripti⁹ kao dokaz u disciplinskom postupku

Postoje različite situacije za koje treba odgovoriti bi li uporaba transkripata bila zakonita.

⁷ O dokaznim sredstvima u upravnom postupku v. Krijan, 2006: 279–281.

»Člankom 159. stavkom 2. ZOUP-a propisano je da će se kao dokazno sredstvo upotrijebiti sve što je podesno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju, kao što su isprave odnosno mikrofilmske kopije isprava ili reprodukcije tih kopija, svjedoci, izjava stranka, vještaci, uvidaj.« Us, 13963/2006-4 od 16. svibnja 2007.

»... u disciplinskom postupku činjenično stanje utvrđuje se svim dokaznim sredstvima te nema zapreke da se upotrijebe izjave, službene zabilješke i druga pismena sačinjena povodom nekog događaja, koja mogu utjecati na utvrđivanje konkretnog činjeničnog stanja. Zbog toga Sud prihvaća mogućnost da se pojedini svjedoci ne saslušavaju direktno na raspravi usprkos prijedlozima tužitelja, ako se tijekom postupka smatra da se činjenice mogu utvrditi i uvidom u službene zabilješke, dane na zapisnik, te provođenje takvih dokaza ne predstavlja povredu disciplinskog postupka na koju tužitelj u tužbi ukazuje.« Us-4947/2007-5 od 18. listopada 2007.

»Kako se i prema odredbi čl. 159. ZOUP-a činjenice na podlozi kojih se donosi rješenje utvrđuju dokazima (kao dokazno sredstvo upotrijebit će se sve što je podesno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju), proizlazi da su u upravnom postupku načelno svi dokazi izjednačeni i svaka se činjenica može dokazivati svim dokaznim sredstvima, s tim da dokazno sredstvo mora po formi i sadržaju biti podobno za utvrđivanje stanja stvari i mora odgovarati pojedinom slučaju.« Us-5720/2007-4 od 26. rujna 2007.

⁸ Ne radi se o potpunoj arbitrarnosti u ocjeni dokaza, već se odluka mora temeljiti na logičnosti, pravilima posebnosti pojedinih struka i određenoj životnoj zakonomjernosti uzroka i posljedice.

⁹ Transkript (prijepis dijela snimke) jest pismeno sastavljeno od ovlaštene osobe koja provodi mjeru posebnih izvida u kojem je sadržan bitan sadržaj razgovora koji vodi nadzirana osoba, dok je razgovor u cijelosti zabilježen na odgovarajućem mediju.

III. 1. Slučaj kada je prikupljen dokaz prema policijskom službeniku i kazneno djelo za koje je izdan nalog

U ovom slučaju, sukladno čl. 180.a ZKP-a, prikupljeni dokazi mogu se uporabiti u kaznenom postupku kao zakoniti dokaz.¹⁰ Kako se u upravnom postupku činjenično stanje može utvrđivati svim dokaznim sredstvima (svime što je podesno za utvrđivanje stanja stvari i što odgovara pojedinom slučaju), nesporno je da se u disciplinskom postupku protiv policijskih službenika mogu uporabiti u dokazne svrhe i zakoniti dokazi pribavljeni za potrebe kaznenog postupka.

III.2. »Slučajni nalazi«

»Slučajni nalaz« može se definirati kao zabilježba podataka i obavijesti nastala provedbom posebnih izvida po sudskom nalogu:

1. koja upućuje na to da je policijski službenik, zajedno s osobom za koju je izdan nalog, uhvaćen u kriminalnoj djelatnosti na koju se nalog odnosi,
2. koja upućuje na neko drugo kazneno djelo iz čl. 181. ZKP-a (slučajno otkriće novog kataloškog kaznenog djela), a ne na ono na koje se odnosi nalog za njihovo provođenje,
3. koja se odnosi na druga kaznena djela izvan kataloga u čl. 181. ZKP-a,
4. koja se odnosi na povredu službene dužnosti policijskog službenika.

III.2.1. *Slučaj kad je policijski službenik zajedno s osobom za koju je izdan nalog uhvaćen u kriminalnoj djelatnosti na koju se nalog odnosi*

Vrhovni sud smatra da se kao dokaz u kaznenom postupku mogu uporabiti rezultati posebnih izvida i prema trećim osobama ako neka od tih osoba »upadne« u kriminalnu djelatnost osobe prema kojoj su posebni izvidi

¹⁰ O nedvojbenosti uporabe tehničkih snimki, kad su one nastale u zakonitoj proceduri, u odnosu prema osobi koju je kao osobu na koju se mjere primjenjuju označio istražni sudac, v. Kos, 2005.

određeni i time ostvari obilježje kaznenog djela za koje je izdan nalog istražnog suca.¹¹

Dakle, ono što je zabilježeno u transkriptima, a u opisanoj situaciji se odnosi na policijskog službenika ili je on to rekao, jest dokaz u kaznenom postupku, pa sukladno odredbi čl. 159. ZUP-a i citiranoj sudskoj praksi nema zapreke da se koristi i u disciplinskom postupku protiv policijskih službenika.

Upravni sud u presudi Us-876/2007-4 od 5. prosinca 2007. kao valjano dokazno sredstvo ocijenio je »transkripte telefonskih razgovora« između osoba osumnjičenih za kazneno djelo »izbjegavanje carinskog nadzora«. U tim se razgovorima spominje nezakonito ponašanje policijskog službenika usmjereno pomaganju tim osumnjičenicima, zbog čega je protiv policijskog službenika proveden disciplinski postupak i donesena pravomoćna odluka, kojom je proglašen odgovornim za tešku povredu službene dužnosti.

U presudi Us-4778/2007-6 od 12. rujna 2007. Upravni sud je, potvrđujući zakonitim odluke disciplinskih sudova MUP-a, ocijenio da je uporaba snimki sačinjenih prema osobi u čiju je kriminalnu zonu (»primanje mita«) upao policijski službenik zakonita: »... pogrešno smatra tužitelj ... V. da su u provedenom postupku korišteni nezakoniti dokazi, na način da je izveden dokaz utvrđivanja sadržaja prijepisa audiosnimki sačinjenih na temelju naloga istražnog suca Županijskog suda ... o određivanju mjere tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba i predmeta prema ... M. ...«.

III.2.2. Slučajno otkriće novog kataložskog kaznenog djela

U ovom slučaju propisano je prepisivanje dijela snimke i dostavljanje državnom odvjetniku (čl. 182. st. 4. ZKP-a). Za takvo kazneno djelo državni odvjetnik može zahtijevati od istražnog suca izdavanje naloga za posebne

¹¹ »... dokaz koji je pribavljen u okviru izvidne mjere naložene prema osobi za koju postoji osnovana sumnja da je sama počinila kazneno djelo ili da je zajedno s drugim osobama sudjelovala u kaznenom djelu iz članka 181. ZKP-a – katalog kaznenih djela, može se valjano uporabiti ne samo prema osobi prema kojoj je mjera naložena već i prema svakoj trećoj osobi koja se zatekla u sferi kriminalne djelatnosti osobe prema kojoj je neka od mjera iz čl. 180. st. 1. ZKP-a usmjerena, a kriminalna aktivnost te treće osobe ulazi u ostvarenje obilježja kaznenog djela predviđenog katalogom kaznenih djela iz čl. 181. ZKP-a, ali uvijek isključivo pod uvjetom da se ta treća osoba našla zajedno s osobom protiv koje je neka od mjera iz čl. 180. st. 1. t. 1. do 6. ZKP-a valjano naložena.« VSH, I Kž-573/2003 od 3. srpnja 2003. Isto stajalište Vrhovni sud je iskazao i u presudi I Kž-744/2004 od 13. siječnja 2005. Presude Vrhovnog suda nalaze se na internetskim stranicama, www.vsh.hr. Kos, 2005: 29, fusnota 41, navodi dva moguća primjera ovakvog slučaja.

izvide ili postupati po općim propisima.¹² Dakle, takvi transkripti (prepisani dijelovi snimke) mogu se koristiti radi ispitivanja osumnjičenika odnosno kao »policijski« dokaz prema čl. 177. ZKP-a,¹³ koji se, na temelju čl. 78. u svezi s čl. 9. ZKP-a, mora izdvojiti iz kaznenog spisa najkasnije do okončanja istrage ili davanja suglasnosti istražnog suca za podizanje optužnice bez provedbe istrage.

ZOUP propisuje da se kao dokazno sredstvo može uporabiti sve što je podneseno za utvrđenje stanja stvari, a sudska praksa zauzela je stajalište da su službene bilješke redarstvenih vlasti,¹⁴ rezultati poligrafskog ispitivanja,¹⁵ zapisnici o zaprimanju kaznene prijave¹⁶ i drugi »policijski« dokazi valjani dokaz u disciplinskom postupku, pa iz navedenog proizlazi da su i takvi transkripti također valjani dokazi u disciplinskom postupku.

Nebitno je da li je sudbeni nalog izdan za policijskog službenika ili neku drugu osobu, već je bitno da su prikupljeni dokazi za postupak protiv policijskog službenika.

¹² VSH, I Kž-744/2004 od 13. siječnja 2005.

¹³ Službene bilješke redarstvenih vlasti sačinjene na temelju čl. 177. st. 2. i 4. ZKP-a imaju spoznajnu vrijednost u kaznenom postupku odnosno na njima se ne može zasnovati sudska presuda u kaznenom postupku. Očitujući se o dokaznoj snazi podataka i obavijesti koje upućuju na neko drugo kazneno djelo navedeno u čl. 181. ZKP-a, a ne ono koje je obuhvaćeno nalogom, Vrhovni sud je u presudi IV Kž-109/03 naveo: »Ovim načinom prikupljeni podaci i obavijesti mogu imati jedino spoznajnu vrijednost, i to samo prilikom ocjene postoje li osnove sumnje na temelju kojih će državni odvjetnik zatražiti izdavanje naloga za primjenu mjere iz čl. 180. ZKP-a, sada za novootkrivena djela predviđena katalogom kaznenih djela iz čl. 181. ZKP-a, ...« O uporabi tog »slučajnog nalaza« u kaznenom postupku v. Krapac, 2003: 208.

¹⁴ O valjanosti službene bilješke kao dokaznog sredstva u disciplinskom postupku protiv policijskog službenika, koji je u vrijeme donošenja odluke vođen uz odgovarajuću primjenu odredba ZKP-a (na temelju čl. 42. st. 2. Zakona o državnim službenicima i namještenicima, NN 27/01) očitovao se Ustavni sud u rješidbi U-III-953/1998 od 4. veljače 2004., www.usud.hr: »Službene zabilješke policije ne mogu biti dokaz u kaznenom postupku zbog specifičnosti kaznenog postupka. Međutim, službene bilješke u fazi njihova nastanka nisu nezakonito pribavljeni materijali ni s aspekta potencijalnog budućeg kaznenog postupka, ni s aspekta disciplinskog postupka. One postaju nezakonit dokaz tek ako se koriste u kaznenom postupku. Njihovo korištenje u druge (zakonite) svrhe nije zabranjeno«. Na isti način Sud se očitovao i u odluci U-III-2391/2003 od 24. siječnja 2007.

¹⁵ »Iz presude prvog stupnja, u odnosu na osuđujući dio, proizlazi da je Sud logično povezao iskaze svjedoka i oštećenog, zatim analizirao iskaz oštećene ... sve do suočenja s tužiteljem, povezoao s rezultatima poligrafskog testiranja oštećene, ...« Us-1734/2007-4 od 29. studenoga 2007.

¹⁶ »... Kako je K. ... na zapisnik o zaprimanju kaznene prijave dala svoju izjavu o predmetnom događaju, koji je vlastoručno potpisala, osnovano se nalazi da je prvostupanjski sud ispravno navedeni zapisnik pročitao na usmenoj raspravi te ga ocijenio kao valjano dokazno sredstvo ...« Us-5720/2007-4.

III.2.3. *Slučaj otkrivanja kaznenog djela izvan kataloga kaznenih djela u čl. 181. ZKP-a*

Moguće je da prilikom nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora i komunikacije na daljinu, neovisno o tome prema kome je izdan sudbeni nalog, budu zabilježeni podaci o kaznenom djelu policijskog službenika koje se ne nalazi u katalogu kaznenih djela iz čl. 181. ZKP-a za koja se nalog za posebne izvide može izdati. U prvom redu, radilo bi se o kaznenom djelu »odavanje službene tajne« iz čl. 351. KZ-a.¹⁷

Zakonodavac, s razlogom, pridaje veliko značenje čuvanju tajnosti službenih podataka, pa su tako za policijske službenike obvezujuće norme Zakona o policiji¹⁸, Zakona o tajnosti podataka, Uredbe o načinu označavanja klasificiranih podataka, sadržaju i izgledu uvjerenja o obavljenoj sigurnosnoj provjeri i izvještajima o postupanju s klasificiranim podacima te Pravilnika o tajnosti službenih podataka Ministarstva unutarnjih poslova. Unatoč navedenom te značenju povjerljivosti i tajnosti u provedbi mjera prema kriminalnim skupinama, kao i činjenici da je riječ o kaznenom djelu protiv službene dužnosti (glava XXV. KZ-a), zakonodavac je propustio u katalog kaznenih djela iz čl. 181. ZKP-a uvrstiti kazneno djelo »odavanje službene tajne«.

Vrhovni sud zauzeo je stajalište da je moguće korištenje saznanja prikupljenih posebnim izvidima za kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti izvan kataloga djela navedenih u čl. 181. ZKP-a, tj. da se otkrića o tim djelima ne izdvajaju iz spisa i da se mogu upotrijebiti pri ispitivanju osumnjičenika kao i druge obavijesti odnosno kao rezultati općih izvoda (VSH, Kzz-3/2004 od 17. kolovoza 2004.). Dakle, navedeni nalazi ne mogu biti dokaz u kaznenom postupku, ali su transkripti u tim slučajevima nositelji »policijskih« (neformalnih) dokaza, pa je nesporno da bi se oni mogli koristiti u disciplinskom postupku, iz razloga navedenih pod III.2.2.

III.2.4. *Slučaj otkrivanja povrede službene dužnosti*

Ovdje je riječ o slučajevima kad prilikom provedbe posebnih izvoda, iako nema indicija ili dokaza da je počinjeno kazneno djelo, budu prikupljena

¹⁷ »Tko neovlašteno drugome priopći, preda ili na drugi način učini pristupačnim podatke koji su službena tajna ili pribavi takve podatke s ciljem da ih preda nepozvanoj osobi, kaznit će se kaznom zatvora od 3 mjeseca do 3 godine.« Čl. 351. st. 1. KZ.

¹⁸ »Policijski službenici dužni su čuvati službene podatke za koje su saznali u službi ili povodom obavljanje službe«, čl. 101. st. 1. ZP-a.

saznanja o povredi službene dužnosti policijskog službenika. U prvom redu, radić će se o povredama službene dužnosti opisanim u čl. 99. t. j. (odavanje službene tajne ili druge tajne u vezi s obavljanjem državne službe) i n. (ponašanje suprotno etičkom kodeksu koje nanosi štetu ugledu službe) ZDS-a te čl. 112. st. 1. t. 1. (davanje podataka neovlaštenim osobama) i t. 4. (nedolično ponašanje u službi ili izvan službe) ZP-a. U ovom kontekstu treba istaknuti da svaki službeni podatak¹⁹ nije istovremeno i službena tajna, ali da se odavanjem takvog podatka teško šteti interesima i funkcioniranju službe, da se policijski službenici u službi ili izvan službe moraju ponašati tako da štite osobni i ugled službe odnosno poštuju općeprihvaćena pravila ponašanja u društvu i pravne propise,²⁰ te sankcioniranjem takvih povreda službene dužnosti MUP osigurava učinkovito funkcioniranje policijske službe i zaštitu ugleda i povjerenja građana u sustav unutarnjih poslova.²¹

Zakonsko utemeljenje uporabe transkripata jest u tome što i u ovom slučaju oni imaju spoznajnu vrijednost odnosno snagu »policijskih« (neformalnih) dokaza, što su sačinjeni u provedbi sudbenog naloga, i to u pisanoj formi (s naznakom tko ih je sastavio), da je u njima vjerodostojno naznačen sadržaj inkriminiranog razgovora, da se radi o pisanom dokumentu koji je sačinila ovlaštena službena osoba u okviru svoje nadležnosti te da je riječ o »dokazu« kojim se, kao i u slučajevima pod III.2.2. i III.2.3., nije moguće koristiti u kaznenom postupku, ali njihovo korištenje u druge zakonite svrhe nije zabranjeno. Štoviše, sudska praksa, utemeljena na ZOUP-u, izrijeком dopušta korištenje pismena sačinjenih pred drugim mjerodavnim tijelima o događaju koji je predmet upravnog postupka.

¹⁹ »Službenim podatkom u smislu ovoga Zakona smatra se: 1. svaki podatak koji je zakonom ili propisima donijetim na temelju zakona određen kao državna, vojna ili službena tajna, 2. podaci i dokumenti koji su zakonom, propisima donijetim na temelju zakona i općim aktima utvrđeni kao poslovna tajna, 3. podaci i dokumenti naznačeni kao službena odnosno poslovna tajna od strane drugih tijela ili pravnih osoba, 4. mjere, radnje, podaci i izvori informacija čije bi priopćavanje bilo štetno za interes fizičkih ili pravnih osoba, kao i za uspješno obavljanje službenih poslova.« Čl. 101. st. 2. ZP-a.

²⁰ »Policijski službenik u svim prilikama čuva svoj ugled i ugled policijske službe, a osobnim primjerom iskazuje poštovanje dobrih običaja, slijedi etička načela službe i dosljedno provodi zakon.«

»Policijski službenik čuva kao tajnu podatke koji su tako označeni, kao i one koji nisu označeni, a čije bi odavanje moglo predstavljati štetu za građane.« Čl. IV. st. 1. i čl. X. st. 1. Kodeksa policije.

²¹ »Cilj je kaznenog postupka kažnjavanje počinitelja kaznenog djela i sprječavanje počinjenja kaznenog djela, dok je cilj disciplinskog postupka osiguravanje urednog i učinkovitog djelovanja službe te povjerenja građana u institucije i djelatnike državne službe, kroz održavanje radne discipline te zaštitu ugleda i časti službe.« U-III-633/2005.

IV. Zaključak

Uporaba transkripata u disciplinskom postupku, u slučajevima kad su oni valjani dokaz u kaznenom postupku, nije sporna ni po relevantnim propisima ni po upravnoj odnosno sudskoj praksi.

S obzirom na to da je svrha kaznenog postupka sankcioniranje počinitelja kaznenih djela, s ciljem generalne i specijalne prevencije, dok je svrha disciplinskog postupka osiguranje urednog i učinkovitog funkcioniranja službe uz zaštitu časti i ugleda službe i službenika te da su različite pravne posljedice disciplinske i kaznene odgovornosti,²² a uzimajući u obzir činjenice da su i »slučajni nalazi« pribavljeni u provedbi sudbenog naloga, da takvi nalazi imaju spoznajnu vrijednost odnosno snagu »policijskog« (neformalnog) dokaza korištenje kojeg u upravnom postupku »odobravaju« i ZOUP i sudska praksa, da se disciplinski postupak vodi prema odredbama ZOUP-a, da se u disciplinskom postupku ne primjenjuju odredbe ZKP-a, pa tako ni čl. 9. ZKP-a o nezakonitim dokazima, da disciplinski sudovi nisu sudbena tijela u smislu čl. 29. Ustava, dok je interes i potreba policije da sankcionira sve nezakonitosti policijskih službenika,²³ radi osiguranja urednog i učinkovitog funkcioniranja službe, nema zapreke da se koriste odnosno potrebno je u dokazne svrhe u disciplinskom postupku protiv policijskih službenika koristiti se i transkriptima »slučajnih nalaza«.²⁴

U kaznenom postupku dokaz je tehnička snimka razgovora, dok je transkript »pomoćno sredstvo« za redarstvene vlasti odnosno sud i u bitnome ima elemente i sadržaj službene bilješke (ovlaštena službena osoba u njemu navodi što je prisluškivana osoba govorila i o tome sastavlja pismeno, koje ovjerava svojim potpisom), pa bi u disciplinskom postupku bilo moguće uporabiti kao valjani dokaz sam transkript, bez preslušavanja CD-a na kojem je evidentiran razgovor, ali pod uvjetom da se iz transkripta

²² »U disciplinskom postupku u pravilu ne dolazi do opasnosti kršenja ljudskih prava u opsegu u kojem je to moguće u kaznenom postupku. Osim toga, posljedice disciplinskog postupka bitno su drugačije nego posljedice kaznenog postupka.« U-III-953/1998.

²³ »Poštenu i sposobni javni službenici mogu imati aktivnu ulogu u borbi protiv političkih zloupotreba i korupcije te sudjelovati u stvaranju i oblikovanju demokratske javne politike.« Marčetić, 2005: 138.

²⁴ Transkripti koje sačini Protuobavještajna agencija, na temelju čl. 17.a Zakona o unutarnjim poslovima, NN 55/89, 18/90, 47/90, 19/91, 29/91 (pročišćeni tekst), 73/91, 19/92, 76/94, 161/98, 128/99, 29/00, 53/00, u svezi s čl. 134. ZP-a, rezultat su primjene tajnih mjera radi zaštite sigurnosti države, te se takva saznanja ne mogu uporabiti kao dokaz u sudskom postupku niti su rezultat provedbe mjera na temelju sudbenog naloga, pa se oni ne bi mogli koristiti u disciplinskom postupku, glede čega se upućuje na stajalište Ustavnog suda u odluci U-III-244/1997 od 17. travnja 1998.

jasno vidi tko je i o čemu razgovarao, da je sadržaj transkripta ovjeren potpisom službene osobe te da se tim dokazom pojedinačno i u cjelini može utvrditi relevantno činjenično stanje.

Literatura

- Kos, Damir, Bitna povreda odredaba kaznenog postupka – nezakoniti dokazi, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Inženjerski biro, Zagreb, 2005.
- Krapac, Davor, Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskoga postupovnog prava, Narodne novine, Zagreb, 2003.
- Krijan, Pero, Komentar Zakona o općem upravnom postupku, Novi informator, Zagreb, 2006.
- Marčetić, Gordana, Javni službenici i tranzicija, Društveno veleučilište u Zagrebu i Konrad Adenauer Stiftung, Zagreb, 2005.
- Pavišić, Berislav, Komentar Zakona o kaznenom postupku, Žagar, Rijeka, 2005.
- Veić, Petar, Kaznenopravne mogućnosti u suzbijanju organiziranog kriminaliteta, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/1996.

Propisi

- Ustav RH, NN 56/90, 135/97, 8/98 (pročišćeni tekst), 113/00, 124/00, 28/01, 44/01.
- Kodeks policije, Halo 92, br. 118/2001.
- Kazneni zakon, NN 110/97, 27/98, 51/01, 111/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07.
- Zakon o državnim službenicima, NN 92/05, 107/07, 27/08.
- Zakon o kaznenom postupku, NN 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02, 115/06.
- Zakon o općem upravnom postupku, NN 53/91, 103/96.
- Zakona o policiji, NN 129/00, 41/08.
- Zakon o tajnosti podataka, NN 79/07.
- Zakona o telekomunikacijama, NN 122/03, 158/03, 177/03, 60/04, 70/05.
- Uredba o načinu označavanja klasificiranih podataka, sadržaju i izgledu uvjerenja o obavljenoj sigurnosnoj provjeri i izjave o postupanju s klasificiranim podacima, NN 25/08.
- Pravilnik o tajnosti službenih podataka Ministarstva unutarnjih poslova, NN 25/08.

THE USE OF TRANSCRIPTS IN DISCIPLINARY PROCEDURES AGAINST POLICE OFFICERS

Summary

Special investigations of felonies conducted by surveillance and recording of telephone conversations and other forms of long distance communication, with temporary limitation of constitutional rights and freedoms, are stipulated by court orders (warrants) for the most serious felonies as defined by the law. Conversations are recorded on the appropriate medium, while important parts of the records are transcribed (transcripts). During such investigations, the police obtain information on the illegal behaviour of police officers.

The results of special investigations may be used as evidence in criminal procedures only if a warrant has been issued for the person and felony for which evidence has been gathered, i.e. if a third party found themselves in the criminal activities of the person for whom a warrant has been issued and if it is the felony for which the warrant has been issued.

In disciplinary procedures against police officers conducted according to the rules of administrative procedure, all evidence gathered by special investigation may be used, regardless of the identity of the individual for whom a court order has been issued and of the felony for which the evidence has been gathered. To confirm this viewpoint, the author has shown administrative and court practices, and based his opinion on the stipulation of Article 159 of the Law on General Administrative Procedure, according to which everything provided with the purpose of establishing the facts may be used as evidence in administrative procedures. Furthermore, he cited courts whose established practices have been that it is possible to use official notes and polygraph testing in administrative procedures, whereas they cannot be used in criminal proceedings where they represent only informal facts, i.e. »police« (informal) evidence. The courts have also established that the records made on the same occasion (which is the object of disciplinary procedure) may be used by other competent bodies. The author has quoted two decisions of the Administrative Court of the Republic of Croatia that have confirmed the legality of using transcripts in disciplinary procedures against police officers.

Key words: disciplinary procedure, police officer, special investigations, transcripts, administrative procedure